

TOESTAAN VAN BETALINGSFACILITEITEN INZAKE CONSUMENTENKREDIET

*Paul Lemmens
Ann-Sofie Maertens*

1. In deze bijdrage wordt ingegaan op de procedure tot het bekomen van betalingsfaciliteiten, zoals geregeld bij de artikelen 38 en 114, § 5, van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet.

Alvorens in te gaan op die specifieke procedure, wordt enige aandacht besteed aan de globale problematiek van de overmatige schuldenlast en wordt ook de gemeenrechtelijke regeling inzake uitstel van betaling beschreven.

I. GLOBALE PROBLEMATIEK VAN DE OVERMATIGE SCHULDENLAST

2. Bij de voorbereiding van de wet van 12 juni 1991 zijn regering en parlement ervan uitgegaan dat het krediet een oorzaak van overmatige schuldenlast kan zijn. Hiermee werd bedoeld dat gezinnen, o.m. wegens het sluiten van teveel kredietovereenkomsten of wegens het opnemen van een te hoog krediet, verzeild kunnen geraken in een situatie waarbij zij de regelmatige aflossing van het krediet niet meer kunnen nakomen. In de Senaatscommissie werd door de regering gesteld dat het aantal schuldenaars met achterstallen ongeveer 3,75% (van het totaal aantal contractanten bij een kredietovereenkomst) bedroeg ¹.

Terzelfder tijd werd ook erkend dat kredietovereenkomsten niet de enige oorzaak zijn van een overmatige schuldenlast. Waar kredietovereenkomsten voor ongeveer 40% blijken mee te tellen in het totaal van de te zware schuldenlast, zijn er ook nog andere oorzaken, zoals gas- en elektriciteitsrekeningen (14,5%), achterstallen inzake huur (10%), te betalen belastingen (8,9%), terugbetalingen aan overheidsdiensten (6,4%), enz. ².

Uit de laatst aangehaalde cijfers blijkt dat het procentueel aandeel van de schulden uit kredietovereenkomsten relatief toch vrij hoog is. Bovendien worden steeds meer kredietovereenkomsten gesloten, zodat ver-

(1) Verslag-De Cooman en de Wasseige, *Parl. St.*, Senaat, 1989-90, nr. 916-2, pp. 5 en 25.

(2) Geciteerd verslag, pp. 5 en 26.

wacht kan worden dat dit procentueel aandeel in de toekomst nog zal stijgen.

3. Aan het fenomeen van de overmatige schuldenlast werden tal van studies gewijd. Vanuit procesrechtelijk oogpunt dient i.h.b. gewezen te worden op het rapport dat door Jean Laenens werd voorgebracht op het Congres van de Nationale Kamer der Gerechtsdeurwaarders van 1985 ³.

Terecht wees Laenens erop dat er, naast de zgn. "vierde wereld" (kansarmen die gebukt gaan onder allerlei sociale, economische en culturele handicaps), ook een "nieuwe armoede" is ontstaan, welke gemiddelde burgers treft, die om een of andere reden -o.m. overbesteding, mogelijk gemaakt door het consumentenkrediet- met een overmatige schuldenlast geconfronteerd worden ⁴.

Ten aanzien van de problematiek van de "nieuwe armoede" beoogt de wet van 12 juni 1991 voornamelijk het opzetten van preventieve maatregelen, met name door het invoeren van verplichte mechanismen van informatie en bescherming van de consument bij het totstandkomen van een kredietovereenkomst ⁵.

Daarnaast zijn echter ook curatieve maatregelen vereist : aan de consumenten die zichzelf in een toestand van "nieuwe armoede" gewerkt hebben, dienen beschermende maatregelen ter beschikking gesteld te worden, "om het hun ondanks hun moeilijkheden, mogelijk te maken een menswaardig bestaan te hebben" ⁶. Dit curatieve aspect staat in deze bijdrage centraal.

Zoals Laenens terecht opmerkte, dienen de curatieve maatregelen op een dubbel vlak gezocht te worden. In de eerste plaats dient voorzien te worden in een eenvoudige procedure middels welke de consument van de rechter een uitstel van betaling kan bekomen ⁷. Daarnaast is het ook wenselijk om de schuldenaar die bij vonnis tot betaling veroordeeld werd, enige bescherming te bieden tegen een gedwongen tenuitvoerlegging die hem helemaal in de armen van de openbare onderstand zou kunnen drijven ⁸.

(3) LAENENS, J., "Gerechtsdeurwaarders en debiteurs in crisistijd", *R.W.*, 1985-86, 1601-1622.

(4) *O.c.*, kol. 1603-1604, nrs. 5-6.

(5) Verslag-De Cooman en de Wasseige, *o.c.*, supra, noot 1, pp. 6 en 26.

(6) LAENENS, J., *o.c.*, supra, noot 3, kol. 1613, nr. 23.

(7) *O.c.*, kol. 1613-1616, nrs. 24-29.

(8) *O.c.*, kol. 1614-1621, nrs. 30-41.

4. De wet van 12 juni 1991 bevat een regeling die, m.b.t. schulden ten gevolge van kredietovereenkomsten, op het eerstgenoemde domein remediërend optreedt. Op die regeling wordt verder in detail ingegaan.

Het tweede domein wordt door die wet daarentegen niet betreden. Tijdens de parlementaire voorbereiding werd een aanpassing van de rechtsregels inzake beslag en invordering van schuldvorderingen nochtans wel in het vooruitzicht gesteld ⁹.

Volledigheidshalve kan hierbij opgemerkt worden dat, op het ogenblik dat het wetsontwerp op het consumentenkrediet door de Kamers besproken werd, reeds een aantal initiatieven tot wijziging van het beslag- en executierecht genomen waren. Zo was door de regering een wetsontwerp ingediend, dat er o.m. toe strekte de lijst van niet voor beslag vatbare goederen en bedragen aan de hedendaagse leefomstandigheden aan te passen ¹⁰. Verder waren verscheidene wetsvoorstellen ingediend, welke het voor de schuldenaar mogelijk wilden maken om aan de beslagrechter de opschorting van de tenuitvoerlegging van een vonnis te vragen ¹¹. Ten slotte beoogden een aantal wetsvoorstellen het betrekken van alle schuldeisers bij het beslag, om aldus het bereiken van een soort "gerechtelijk akkoord" mogelijk te maken ¹², of zelfs om de mogelijkheid van een gerechtelijke uitwissing van schulden in te voeren ¹³.

In het licht van die initiatieven, waarvan de verwezenlijking niet meer heeft kunnen plaatsvinden in de legislatuur 1988-1991, dient de wet van 12 juni 1991 dan ook beschouwd te worden als "een eerste, zij het nood-

(9) Zie, o.m., verslag-De Cooman en de Wasseige, *o.c.*, supra, noot 1, pp. 26-28.

(10) Wetsontwerp tot wijziging van titel I, voorafgaande regels, en titel III, gedwongen tenuitvoerlegging, van deel V van het Gerechtelijk Wetboek inzake het bewarend beslag en de middelen tot tenuitvoerlegging en tot wijziging van artikel 476 van de wet van 18 april 1851 betreffende het faillissement, de bankbreuk en het uitstel van betaling, *Parl. St.*, Kamer, 1989-90, nr. 1114-1, aldus goedgekeurd door de Kamer op 8 mei 1991 en overgezonden naar de Senaat (*Parl. St.*, Senaat, 1990-91, nr. 1323-1).

(11) Zie wetsvoorstel-Busquin tot voorkoming en bestrijding van de armoede (artt. 7-8), *Parl. St.*, Kamer, B.Z. 1988, nr. 320-1; wetsvoorstel-Antoine tot verzachting van de kwalijke gevolgen van de overmatige schuldenlast van de verbruikers (art. 10), *Parl. St.*, Kamer, B.Z., 1988, nr. 402-1; wetsvoorstel-Hanquet houdende wijziging van het Gerechtelijk Wetboek wat het beslag betreft (art. 7), *Parl. St.*, Senaat, 1988-89, nr. 716-1.

(12) Wetsvoorstel-Corbisier-Hagon tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op de invoering van een procedure inzake regeling in der minne in geval van uitvoerend beslag, *Parl. St.*, Kamer, 1990-91, nr. 1620-1.

(13) Wetsvoorstel-Van der Maelen en Dielens betreffende het burgerlijk uitstel van betaling en de gerechtelijke kwijting van schulden, *Parl. St.*, Kamer, 1990-91, nr. 1617-1.

zakelijke (stap)" ter oplossing, of althans regeling, van de algemene schuldenproblematiek ¹⁴.

II. GEMEENRECHTELIJK UITSTEL VAN BETALING

5. De wet van 12 juni 1991 voert een procedure tot het bekomen van betalingsfaciliteiten in, waarvan het toepassingsgebied beperkt is tot de schulden uit kredietovereenkomsten, althans uit kredietovereenkomsten die vallen onder toepassing van de wet. Aldus voert zij een bijzonder stelsel in, dat in bepaalde opzichten afwijkt van het gemeenrechtelijk stelsel inzake uitstel van betaling.

Dat gemeenrechtelijk stelsel is terug te vinden, wat de materieelrechtelijke aspecten betreft, in artikel 1244, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, luidend als volgt:

"... (De) rechter kan, niettegenstaande ieder andersluidend beding, met inachtneming van de toestand der partijen, gebruik makend van deze bevoegdheid met grote omzichtigheid en daarbij rekening houdend met de termijnen die de schuldenaar reeds heeft genoten, gematigd uitstel verlenen voor de betaling en de vervolgingen doen schorsen, ook wanneer de schuld blijkt uit een andere authentieke akte dan een vonnis."

De procesrechtelijke aspecten worden verder geregeld in de artikelen 1333 t.e.m. 1337 van het Gerechtelijk Wetboek, welke voor het "uitstel van betaling" in een bijzondere rechtspleging voorzien.

Een korte schets van het toepassingsgebied van de gemeenrechtelijke regeling, de toepassingsvereisten ervan en de bevoegdheidsregels terzake, lijkt nuttig, o.m. om nadien te kunnen uitmaken in welke mate de nieuwe regeling het gemeenrecht verdringt ¹⁵.

A. TOEPASSINGSGEBIED

6. Rechtspraak en rechtsleer gaan ervan uit dat, behoudens wettelijke uitzondering, uitstel van betaling bekomen kan worden voor schulden

(14) Verklaring van de Vice-Eerste Minister en Minister van Economische Zaken, in verslag-Bartholomeeussen, *Parl. St.*, Kamer, 1990-91, nr. 1491-5, p. 19.

(15) Voor meer gedetailleerde besprekingen van het gemeenrechtelijk stelsel, zie, o.m., DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, Brussel, 1962, pp. 210-223, nrs. 144-149; de LEVAL, G., "Délais de grâce", *Rép. not.*, XIII, boek IV, 1988. Zie ook VAN OEVELEN, A., "De toekenning van een uitstel van betaling (art. 1244, tweede lid, B.W.) mag er niet toe leiden dat de schuldenaar van zijn verbintenis wordt bevrijd", noot onder Cass., 19 juni 1986, *R.W.*, 1987-88, 1504-1505.

uit alle soorten verbintenissen, ongeacht hun oorsprong¹⁶. In een arrest van 13 september 1977 liet het Hof van Cassatie zich weliswaar ontvallen "dat artikel 1244 van het Burgerlijk Wetboek alleen voor verbintenissen uit overeenkomst is geschreven"¹⁷. Volgens sommigen zou het Hof hiermee beslist hebben dat het beginsel zelf van het uitstel van betaling geen toepassing kan vinden buiten het contractenrecht¹⁸; juist lijkt de opvatting dat het Hof helemaal geen afbreuk heeft willen doen aan het ruime toepassingsgebied van artikel 1244, doch -gelet op de context van de aangehaalde overweging- integendeel heeft willen benadrukken dat zelfs in een geval van buitencontractuele aansprakelijkheid als bedoeld in artikel 1386 *bis* van het Burgerlijk Wetboek, waar de wetgever de rechter uitdrukkelijk opdraagt om naar billijkheid te oordelen, deze aan de schuldenaar termijnen kan toestaan¹⁹. Ook in verband met verbintenissen die buiten het Burgerlijk Wetboek geregeld worden, kan uitstel van betaling verleend worden²⁰.

Niettegenstaande de in artikel 1244 van het Burgerlijk Wetboek en in het opschrift boven de artikelen 1333-1337 van het Gerechtelijk Wetboek gebruikte bewoordingen (uitstel van "betaling"), kan een termijn van respijt worden toegekend, niet enkel i.v.m. verbintenissen om te betalen, maar ook i.v.m. verbintenissen om te geven of te doen²¹.

B. TOEPASSINGSVEREISTEN

7. Strikt genomen bepaalt de wet niet in welke gevallen de rechter uitstel van betaling kan verlenen. De rechter beschikt terzake over een discretionaire bevoegdheid²². Wel stelt de wet, in zeer algemene bewoordingen, de rechter een aantal beoordelingscriteria ter hand: artikel 1244 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat de rechter rekening moet

(16) Volgens De Page kan uitstel in beginsel bekomen worden "en toutes matières" (o.c., supra, noot 15, p. 221, nr. 147).

(17) Cass., 13 september 1977, met noot DUMON, F., *Arr. Cass.*, 1978, 45.

(18) Zie, bijv., Antwerpen, 25 maart 1983, *R.W.*, 1985-86, 686.

(19) Zie DUMON, F., noot onder het geciteerde arrest, 46. Rdpl. eveneens, o.m., KRUIT-HOF, R., "Overzicht van rechtspraak (1974-1980): verbintenissen", *T.P.R.*, 1983, (495), p. 701, nr. 196; HUBEAU, B., "Het toepassingsgebied van art. 1244 B.W. (termijn van respijt)", noot onder *Vred. St.-Joost-ten-Node*, 10 november 1987, *T.B.B.R.*, 1989, (233), pp. 234-235, nr. 4.

(20) Zie bijv., i.v.m. sociale zekerheidsschulden, *Arbh. Mons*, 25 juni 1976, met advies subst.-gen. GOSSERIES, Ph., *J.T.*, 1977, 76.

(21) DE PAGE, H., o.c., supra, noot 15, p. 214, nr. 145, B. Voor toepassingen i.v.m. de verplichting om een gehuurd goed te ontruimen, zie *Vred. Berchem*, 24 december 1985, met noot DAENENS, P., *T.Vred.*, 1985, 262; *Vred. Westerlo*, 11 januari 1991, *Turnb. Rechtsl.*, 1991, 12.

(22) Cass., 8 mei 1919, *Pas.*, 1919, I, 140.

houden met de toestand der partijen, en dat hij "met grote omzichtigheid" van zijn bevoegdheid gebruik moet maken.

Het vereiste dat de rechter met de toestand van schuldeiser en schuldenaar -en niet enkel met die van de schuldenaar alléén- rekening moet houden, werd bij de wet van 30 juli 1938 in artikel 1244 van het Burgerlijk Wetboek ingevoegd. Tijdens de parlementaire voorbereiding was daarbij met name gewezen op de belangen van de schuldeiser : zo deze een min of meer dringende behoefte aan zijn geld had, zou de rechter geen uitstel mogen toekennen²³. Wat anderzijds de schuldenaar betreft, neemt de rechtspraak aan dat deze ongelukkig en te goeder trouw moet zijn²⁴.

De uitdrukkelijke bepaling in de wet dat de rechter slechts "met grote omzichtigheid" mag optreden, illustreert dat het uitstel van betaling, in de ogen van de wetgever, een uitzonderlijke maatregel is, die door bijzondere omstandigheden verantwoord moet worden²⁵. De rechter handelt in overeenstemming met die opvatting van de wetgever, indien hij het voordeel van een uitstel van betaling doet afhangen van een door de schuldenaar te stellen zekerheid²⁶.

Het is evenwel duidelijk dat ; de huidige praktijk niet meer beantwoordt aan de beperkte toepassingsmogelijkheden die de wetgever in 1938 voor ogen stonden. Het feit dat betalingsmoeilijkheden zich veel voordoen in situaties waarbij een consument staat tegenover een soliede kredietinstelling, zal aan de soepeler opstelling van de rechters niet vreemd zijn.

Volledigheidshalve weze nog opgemerkt dat artikel 1244 van het Burgerlijk Wetboek de rechter hoe dan ook slechts de macht geeft om een, overigens "gematigd", uitstel voor de betaling van een schuld (of, in algemener bewoordingen, gematigde respijttermijnen) te verlenen. Met toepassing van die bepaling kan de rechter de schuldenaar daarentegen niet ontslaan van de verplichting tot betaling²⁷; voor zulke ontlasting

(23) Verslag-Kluyskens, *Parl. St.*, Kamer, 1936-37, nr. 209, p. 3. In de Senaatscommissie werden daarvoor sociale motieven aangevoerd : de particulieren die hypothecaire leningen ter beschikking stelden, zouden destijds minder vermogend zijn dan de ontleners (verslag-Coenen, *Parl. St.*, Senaat, 1937-38, nr. 235, pp. 2-3).

(24) Zo werd uitstel van betaling geweigerd aan een schuldenaar die sinds de dagvaarding tot betaling geen enkele poging had ondernomen om ook maar één betaling uit te voeren (Rb. Kortrijk, 28 september 1978, *R.W.*, 1978-79, 1923). Hetzelfde lot onderging een schuldenaar die, door commerciële risico's te nemen, bewust een ongunstige financiële toestand had geschapen (Kh. Gent, 3 augustus 1968, *B.R.H.*, 1968, 697).

(25) Verslag-Kluyskens, *o.c.*, supra, noot 23, p. 2.

(26) Cass., 8 mei 1919, geciteerd, supra, noot 22.

(27) Cass., 19 juni 1986, *Arr. Cass.*, 1985-86, 1438.

dient immers een onvoorzienbaar en onoverkomelijk beletsel te worden aangetoond ²⁸.

C. BEVOEGDE RECHTER

8. Uitstel van betaling kan door de schuldenaar gevraagd worden bij wege van tegenvordering, d.i. bij de rechter die over de vordering van de schuldeiser tot uitvoering van een verbintenis moet oordelen. Die rechter kan overigens ook ambtshalve uitstel van betaling toestaan ²⁹.

Artikel 1333, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek heeft op die situatie betrekking, waar het bepaalt dat de rechtbanken uitstel kunnen verlenen bij "het vonnis zelf dat uitspraak doet over het geschil dat voor hen aanhangig is."

9. De schuldenaar kan ook bij wege van hoofdvordering uitstel van betaling vragen.

De wet sluit niet uit dat zulke hoofdvordering gebracht wordt voor de rechter ten gronde. Het lijkt echter eerder uitzonderlijk dat de schuldenaar een zodanig initiatief zou nemen ³⁰.

Artikel 1334 van het Gerechtelijk Wetboek beoogt anderzijds de toestand waarbij de schuldenaar geconfronteerd wordt met een tenuitvoerlegging door zijn schuldeiser, i.h.b. bij wege van beslag. Voor zover die gedwongen tenuitvoerlegging plaatsvindt krachtens een andere authentieke akte dan een vonnis, kan de schuldenaar een aanvraag tot het verkrijgen van uitstel van betaling indienen. Zulke vordering behoort tot de bevoegdheid van de beslagrechter, die in dit geval om opportuniteitsredenen de schorsing van de tenuitvoerlegging kan bevelen ³¹.

Die vordering moet, krachtens voormeld artikel 1334, op straffe van verval ingesteld worden "binnen vijftien dagen te rekenen van het bevel of, indien er geen reden tot bevel was, van de betekening van de eerste akte van beslag aan de schuldenaar". Na het verstrijken van die termijn

(28) Cass., 21 februari 1964, *Pas.*, 1964, I, 662; met noot MOREAU-MARGREVE, I, *R.C.J.B.*, 1966, 411.

(29) VAN REEPINGHEN, Ch., Verslag over de gerechtelijke hervorming, *Parl. St.*, Senaat, 1963-64, nr. 60, p. 285.

(30) Voor een toepassingsgeval, zie Vred. Berchem, 24 december 1985, geciteerd supra, noot 21.

(31) de LEVAL, G., *Traité des saisies*, Liège, 1988, p. 33, nr. 19.

kan een verzoek tot het verkrijgen van uitstel dus niet meer ingediend worden ³².

Onderlijnd moet worden dat de mogelijkheid om van de beslagrechter uitstel van betaling te bekomen, niet bestaat in geval van tenuitvoerlegging van een veroordelend vonnis of arrest : artikel 1333, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek verbiedt uitdrukkelijk het alsnog verlenen van enig uitstel na de uitspraak van het vonnis of het arrest over de schuldvordering zelf ³³. Een schuldenaar die desondanks om uitstel van betaling verzoekt, loopt het risico veroordeeld te worden wegens het instellen van een tergende en roekeloze vordering ³⁴. Toch moet gewezen worden op een tendens in de rechtspraak om het verbod van artikel 1333, tweede lid, terzijde te schuiven in de gevallen waar de beslaglegger blijk geeft van rechtsmisbruik ³⁵.

10. Uit het voorgaande blijkt dat de wetgever zich vooral bezig gehouden heeft met de vordering tot het bekomen van uitstel van betaling, in de mate dat deze beschouwd kan worden als een antwoord van de schuldenaar op een initiatief van de schuldeiser (vordering tot veroordeling van de schuldenaar, beslag).

Het eigen initiatiefrecht van de schuldenaar wordt weliswaar niet ontkend (zie supra, nr. 9), doch die schuldenaar wordt in het gemeenrechtelijk stelsel ook niet geholpen om zijn "drempelvrees" om zélf betalingsfaciliteiten te vragen, te overwinnen ³⁶. Precies in dit opzicht zorgt de wet van 12 juni 1991 voor een opmerkelijke verandering.

(32) Aldus werd geoordeeld dat een beslagen schuldenaar geen aanvraag tot het bekomen van uitstel meer kan doen wanneer hij, overeenkomstig artikel 1582 van het Gerechtelijk Wetboek, door de notaris die de verkoopsvoorwaarden heeft opgemaakt, is aangemaand om bij hem de geschillen over die verkoopsvoorwaarden aan te brengen (Cass., 13 juni 1985, *Arr. Cass.*, 1984-85, 1418).

(33) Voor een kritiek op die "rigiede" bepaling, zie, o.m., de LEVAL, G., o.c., supra, noot 31, p. 34, nr. 19.

(34) Beslagr. Rb. Liège, 10 mei 1978, met noot de LEVAL, G., *Jur. Liège*, 1978-79, 34.

(35) Beslagr. Rb. Brussel, 12 januari 1987, *J.T.*, 1987, 290.

(36) LAENENS, J., o.c., supra, noot 3, kol. 1613, nr. 25, met verwijzing naar BOURGOIGNIE, Th., e.a., *Rechtsbulp aan de consument*, Brussel, 1981, 241-243, en naar DOMONT-NAERT, F., "Quelques observations sur l'accès des plus démunis à la justice", in *Les droits des citoyens les plus démunis*, *Trav. Fac. Dr. Namur*, nr. 15, Namur, 1984, (223), 223-226.

III. BETALINGSFACILITEITEN VOLGENS DE WET OP HET CONSUMENTENKREDIET

A. MATERIELE REGELS

1. Met het gemeenrechtelijk stelsel cumulatieve regeling

11. Artikel 38 van de wet van 12 juni 1991 voorziet in een bijzondere mogelijkheid voor een schuldenaar om van de rechter het voordeel van betalingsfaciliteiten te bekomen. Blijkens artikel 38, § 1, bestaat die mogelijkheid, "onverminderd het bepaalde in artikel 1244 van het Burgerlijk Wetboek".

De vraag rijst hoe het gemeenrechtelijk stelsel van het uitstel van betaling zich verhoudt tot het bijzondere stelsel.

Die vraag was reeds gerezen naar aanleiding van het in 1987 door de toenmalige Minister van Economische Zaken, Maystadt, ingediende wetsontwerp betreffende bepaalde verbruikskredietovereenkomsten. In zijn advies merkte de Raad van State, afdeling wetgeving, immers op dat "grote vraag is... of de in het ontwerp opgezette regeling van betalingsfaciliteiten moet gezien worden als een met het gemeen recht cumulatieve regeling, dan wel als een exclusieve regeling die op zichzelf staat en allesomvattend is" ³⁷. Volgens de Raad zou een exclusieve regeling het nadeel hebben onvolledig te zijn, met het gevolg dat tal van ongelukkige debiteurs, die niet aan de in het ontwerp gestelde eisen voldeden, geen uitstel van betaling meer zouden kunnen bekomen ³⁸.

De toenmalige regering volgde klaarblijkelijk de zienswijze van de Raad van State. In de memorie van toelichting verduidelijkte zij dat de in het ontwerp opgezette regeling "een met het gemeen recht cumulatieve regeling (was)", en dat door het ontwerp "de regeling van het Burgerlijk Wetboek op het domein van het verbruikerskrediet (werd) verruimd" ³⁹. Diezelfde beschouwing werd bijna letterlijk overgenomen in de memorie van toelichting bij het enkele jaren later door Minister Claes ingediende ontwerp ⁴⁰. Een tekstvoorstel van de Raad van State overnemend, werd in de tekst zelf van dat ontwerp ook de hiervóór geciteerde

(37) R.v.St., afd. wetg., advies van 13 november 1986, *Parl. St.*, Senaat, 1987-88, nr. 638-1, (73), 88.

(38) *O.c.*, 88-89.

(39) Memorie van toelichting, *Parl. St.*, Senaat, 1987-88, nr. 638-1, p. 24.

(40) Memorie van toelichting, *Parl. St.*, Senaat, 1989-90, nr. 916-1, p. 30.

verwijzing naar het gemeenrecht ("onverminderd het bepaalde in artikel 1244 van het Burgerlijk Wetboek") opgenomen ⁴¹.

Uit de tekst van artikel 38, § 1, en uit de wetsgeschiedenis kan aldus afgeleid worden dat de bijzondere regeling in genen dele afbreuk doet aan de gemeenrechtelijke regeling: waar de schuldenaar de toepassing van de (minder strenge) bijzondere bepalingen kan inroepen, heeft hij er alle voordeel bij om op de bijzondere regeling te steunen; waar hij de toepassing van die bijzondere bepalingen niet kan bekomen, kan hij nog steeds terugvallen op de gemeenrechtelijke regeling.

2. Toepassingsgebied

12. Op welke schulden is de bij de wet van 12 juni 1991 ingevoerde regeling inzake betalingsfaciliteiten van toepassing?

Het antwoord op die vraag blijkt uit artikel 38, § 1, van de wet, in zoverre die bepaling de betalingsfaciliteiten mogelijk maakt ten gunste van "de consument wiens financiële toestand is verslechterd". De "consument" is immers, volgens artikel 1, 1°, van de wet, "elke natuurlijke persoon die ten aanzien van de onder deze wet vallende verrichtingen handelt..." Artikel 38 blijkt aldus slechts toegepast te kunnen worden op schulden ten gevolge van het sluiten van een kredietovereenkomst die onder toepassing van de wet valt.

Uit die vaststelling volgt in de eerste plaats dat de regeling inzake betalingsfaciliteiten toepasselijk is op alle kredietovereenkomsten die onder toepassing van de wet vallen, en niet enkel op de kredietovereenkomsten waarvoor hoofdstuk IV van de wet bijzondere regels bevat ⁴².

Anderzijds volgt uit die vaststelling ook dat voor kredietovereenkomsten die ontsnappen aan de toepassing van de wet ⁴³, de bijzondere regeling inzake betalingsfaciliteiten niet ingeroepen kan worden.

Aldus geldt voor hypothecaire leningen en kredietopeningen, onderworpen aan Titel I van het koninklijk besluit nr. 225 van 7 januari 1936, voorsnog geen bijzondere faciliteitenregeling, nu die overeenkomsten krachtens artikel 3, § 1, 6°, van de wet niet onder toepassing daarvan vallen. Hierbij moet echter meteen opgemerkt worden dat door de regering een wetsontwerp op het hypothecair krediet is ingediend, dat een ana-

(41) Zie het advies van de Raad van State, afd. wetg., van 7 december 1989, *Parl. St.*, Senaat, 1989-90, nr. 916-1, (166), 193-194, en artikel 38 van het ontwerp, o.c., 93.

(42) R.v.St., afd. wetg., advies van 7 december 1989, o.c., supra, noot 41, p. 194.

(43) Zie i.h.b. de in artikel 3 genoemde overeenkomsten.

loge regeling inzake betalingsfaciliteiten bevat, en dat de door de wet van 12 juni 1991 ingevoerde bijzondere procedureregels (artt. 1337 *bis* e.v. Ger.W.) door een nieuwe, gecoördineerde tekst vervangt ⁴⁴.

3. Toepassingsvoorwaarden

13. Artikel 38, § 1, van de wet bepaalt dat de rechter betalingsfaciliteiten kan toestaan aan de consument "wiens financiële toestand is verslechterd".

In het aan de Raad van State voorgelegde voorontwerp was sprake van de schuldenaar die "ongelukkig en te goeder trouw is" ⁴⁵. De Raad suggereerde de woorden "ongelukkig en te goeder trouw" weg te laten, "omdat deze in een wet niet omschrijfbaar zijn en beter aan het oordeel van de vrederechter worden overgelaten" ⁴⁶. De regering is die suggestie gevolgd. In de memorie van toelichting preciseerde zij overigens dat het moet gaan om een schuldenaar wiens financiële toestand "na het sluiten van de overeenkomst" is verslechterd ⁴⁷.

De verslechtering van de financiële toestand wordt in de wet niet nader omschreven. Wel wordt in de memorie van toelichting een opsomming gegeven van gevallen die, bij wijze van voorbeeld ⁴⁸, tot zulke verslechtering aanleiding kunnen geven :

"1) ziekte of ongeval, met uitzondering van de beroepsziekten en het arbeidsongeval ;

2) lock-out ;

3) volledige werkloosheid of verlies van werk ;

4) het in gebreke zijn van betaling van de vergoedingen of schade-loosstellingen aan de rechthebbende ingevolge de sluiting of de herstructurering van ondernemingen zoals voorzien in artikel 2 *bis* van de wet van 28 juni 1966 betreffende de schadeloosstelling van de ontslagen arbeiders in geval van sluiting van de onderneming, gewijzigd bij wet van 30 maart 1976, of ingevolge boedelafstand ;

5) echtscheiding of feitelijke scheiding ;

6) door de representatieve organisaties erkende stakingen ;

7) overlijden, belangrijke gezondheidskosten ;

(44) Wetsontwerp op het hypothecair krediet (artt. 20 en 52), *Parl. St.*, Kamer, 1990-91, nr. 1742-1.

(45) Artikel 37, § 1, van het voorontwerp, *Parl. St.*, Senaat, 1989-90, nr. 916-1, p. 143.

(46) R.v.St., afd. wetg., advies van 7 december 1989, *o.c.*, supra, noot 41, p. 194.

(47) Memorie van toelichting, *o.c.*, supra, noot 40, p. 30.

(48) Het gaat om een niet-limitatieve opsomming, terwijl de beoordeling in elk geval zaak blijft van de rechter (R.v.St., afd. wetg., advies van 7 december 1989, *o.c.*, supra, noot 41, p. 194).

8) dringende, onverwachte sociale reden van overmacht" ⁴⁹.

14. Het gebruik van het woord "kan" in artikel 38, § 1, van de wet wijst erop dat de rechter over een (discretionaire) beoordelingsmacht beschikt. Hij dient niet enkel uit te maken of de financiële toestand van de schuldenaar is verslechterd -hetgeen leidt tot een oordeel dat op zijn wet-tigheid getoetst kan worden-, maar ook te beslissen of het opportuun is om aan de schuldenaar betalingsfaciliteiten toe te kennen.

In tegenstelling tot artikel 1244 van het Burgerlijk Wetboek legt artikel 38, § 1, van de wet aan de rechter niet op om "met grote omzich-tigheid" te oordelen en slechts een "gematigd" uitstel te verlenen. Hier-uit kan afgeleid worden dat betalingsfaciliteiten t.a.v. kredietovereen-komsten zeker niet als een uitzonderlijk fenomeen beschouwd moeten worden.

Die conclusie vindt bevestiging in het feit dat artikel 38, § 1, de toe-kenning van betalingsfaciliteiten doet afhangen van de beoordeling van de toestand van de schuldenaar alléén en niet, zoals in artikel 1244 van het Burgerlijk Wetboek, van de beoordeling van de toestand én van de schuldeiser én van de schuldenaar. Toch lijkt niets te beletten dat de rech-ter, in de uitoefening van zijn discretionaire macht, ook met de toestand van de schuldeiser rekening zou houden ; hij is daartoe door de wet ech-ter niet verplicht.

15. In verband met de omvang van de beoordelingsmacht van de rechter dient het volgende nog opgemerkt te worden.

De wet verbiedt de rechter niet om oog te hebben voor de globale schuldenlast van de consument, ook al worden de betalingsfaciliteiten slechts gevraagd m.b.t. de schulden uit een welbepaalde kredietovereen-komst ⁵⁰. Op grond van de wet van 12 juni 1991 kan de rechter evenwel slechts m.b.t. de in het geding zijnde kredietovereenkomst een afbeta-lingsplan toestaan.

Bovendien wijkt de wet van 12 juni 1991 niet af van de regel van arti-kel 1333, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, volgens welke geen uitstel meer verleend kan worden als de schuld van de schuldenaar reeds bij vonnis is vastgesteld. Die beperking aan de rechterlijke beoordelings-macht, welke een algemene draagwijdte heeft, kwam nog uitdrukkelijk

(49) Memorie van toelichting, *o.c.*, supra, noot 40, pp. 30-31.

(50) Vgl. de ogenschijnlijk meer restrictieve opvatting van de Vice-Eerste Minister en Mi-nister van Economische Zaken, in verslag-Bartholomeeussen, *o.c.*, supra, noot 14, p. 23, nr. 4.

voor in het in 1977 door Minister Herman ingediende ontwerp ⁵¹; zij werd niet meer overgenomen in de ontwerpen-Maystadt en -Claes, wellicht omdat zij als overbodig beschouwd werd.

4. Verhoging van de kosten van de kredietovereenkomst

16. Artikel 38, § 1, tweede lid, van de wet bepaalt dat, wanneer het toestaan van betalingsfaciliteiten de kosten van de kredietovereenkomst verhoogt, de rechter het deel bepaalt dat door de consument moet worden gedragen.

In het aan de Raad van State voorgelegde voorontwerp was bepaald dat de Koning de kosten zou bepalen, welke ten laste van de begunstigde zouden vallen. Klaarblijkelijk dachten de opstellers van het voorontwerp daarbij aan een soort tarief van bijkomende administratie- en beheerskosten, bij koninklijk besluit vast te leggen. De Raad van State had twijfels over de uitvoerbaarheid van zulke bepaling, en suggereerde de uitspraak over de bijkomende kosten geheel aan de rechter over te laten ⁵². Die suggestie is in het latere ontwerp en in de wet zelf verwerkt.

Opgemerkt moet worden dat de bepaling van artikel 38, § 1, tweede lid, van de wet herhaald wordt in artikel 1337 sexies van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoerd bij artikel 114, § 5, van de wet. Voor die herhaling lijkt niet direct een aanwijsbare reden voorhanden te zijn.

5. Lot van de borg (of andere steller van een persoonlijke zekerheid)

17. Artikel 38, § 2, van de wet bepaalt dat de borg, en desgevallend elke steller van een persoonlijke zekerheid, zich moeten houden aan het door de rechter aan de consument toegestane betalingsfaciliteitenplan.

Uitdrukkelijk wordt in die paragraaf ook bepaald dat aldus afgeweken wordt van de artikelen 2032, 4°, en 2039 van het Burgerlijk Wetboek. Ingevolge die bepalingen zou de borg, na het verstrijken van de overeengekomen termijn, de consument reeds in rechte kunnen aanspreken om door hem schadeloos gesteld te worden (art. 2032, 4°); de eenvoudige termijnverlenging, door de schuldeiser aan de consument toegestaan, zou de borg niet van zijn verbintenis ontslaan, doch zou anderzijds voor

(51) Wetsontwerp tot regeling van de verbruikskredietovereenkomsten (art. 45, § 3, 2°), *Parl. St.*, Kamer, 1976-77, nr. 1102-1.

(52) Zie artikel 37, § 2, derde lid, van het voorontwerp, o.c., supra, noot 45, p. 143, en het advies van de Raad van State, afd. wetg., van 7 december 1989, o.c., supra, noot 41, p. 195.

hem de mogelijkheid onverlet laten om tegen de consument op te treden (art. 2039). Zoals werd gesteld in de toelichting bij een amendement van de regering, waaruit de tekst van artikel 38, § 2, is voortgekomen, heeft die paragraaf tot doel "de borg die de consument aanspreekt, de betalingsfaciliteiten te doen eerbiedigen die desgevallend door de vrederechter zijn toegekend aan de consument. Dit houdt dus in dat de borg slechts binnen de perken van de betalingsvoorwaarden en modaliteiten toegekend door de vrederechter de consument kan aanspreken, hetzij om hem te dwingen te betalen, hetzij om vergoed te worden"⁵³. Aldus komt de wet tegemoet aan de opmerking van de Raad van State, die erop aandrong te bepalen dat de borg "het lot van de consument volgt in de mate zoals door de vrederechter bepaald"⁵⁴.

18. Artikel 38, § 3, van de wet bepaalt dat wanneer de borg, en desgevallend de steller van een persoonlijke zekerheid, door de schuldeiser in betaling worden aangesproken, zij zelf de rechter om het toestaan van betalingsfaciliteiten kunnen verzoeken, volgens dezelfde voorwaarden en modaliteiten als die welke gelden voor de consument.

Door de Raad van State werd terloops opgemerkt dat die bepaling op zichzelf niet de bescherming van de consument betrof⁵⁵. Die bepaling is nochtans wel vereist om aan het door de wet opgezette stelsel van betalingsfaciliteiten ten voordele van de consument een reële toepassingsmogelijkheid te geven. Zoals de regering het in de memorie van toelichting terecht aangaf, zou het bij gebreke van de bepaling van § 3 voor de schuldeiser steeds mogelijk zijn om verhaal op de borg uit te oefenen, telkens als gevreesd zou kunnen worden dat de hoofdschuldenaar in de voorwaarden verkeerde om betalingsfaciliteiten te bekomen⁵⁶.

Volledigheidshalve moet er nog op gewezen worden dat artikel 38, § 3, een vorderingsrecht aan de borg zelf toekent, doch hem geenszins het recht toekent om ten voordele van de consument betalingsfaciliteiten te vragen. De borg zal m.a.w. moeten aantonen dat zijn financiële toestand, niet die van de consument, is verslechterd.

6. Verval van het voordeel van de betalingsfaciliteiten

19. Een laatste bepaling van materieel recht is terug te vinden in artikel 1337 *septies* van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd bij artikel 114, § 5, van de wet van 12 juni 1991. Volgens die bepaling vervalt het voor-

(53) Verslag-De Cooman en de Wasseige, o.c., supra, noot 1, pp. 129-130.

(54) R.v.St., afd. wetg., advies van 7 december 1989, o.c., supra, noot 41, p. 194.

(55) Geciteerd advies, p. 195.

(56) Memorie van toelichting, o.c., supra, noot 40, p. 31.

deel van de betalingsfaciliteiten, indien "de verzoeker" de opgelegde termijnen en betalingswijzen niet naleeft.

Hoewel die bepaling voorkomt in een hoofdstuk dat betrekking heeft op een bijzondere procedure op verzoekschrift, kan moeilijk betwijfeld worden dat zij een algemene draagwijdte heeft, en bijgevolg ook toepasselijk is op betalingsfaciliteiten die niet overeenkomstig de bedoelde procedureregels gevraagd werden.

Opgemerkt moet worden dat de niet-naleving van de opgelegde termijnen en betalingswijzen volgens de memorie van toelichting niet enkel leidt tot het verval van het voordeel van de betalingsfaciliteiten, maar radicaal tot gevolg heeft dat "het integrale bedrag van de vordering... van rechtswege opeisbaar wordt" ⁵⁷.

B. BEVOEGDE RECHTER

1. Materiële bevoegdheid

20. Zowel in artikel 38 van de wet als in artikel 1337 *bis* van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoerd bij artikel 114, § 5, van de wet, is sprake van het toestaan van betalingsfaciliteiten door de vrederechter. Betekent dit dat de vrederechter als enige bevoegd is om van een vordering tot het verkrijgen van betalingsfaciliteiten kennis te nemen?

Het antwoord hierop lijkt ontkennend te moeten zijn.

Voor een behoorlijk onderzoek van deze kwestie dient een onderscheid tussen verschillende hypothesen te worden gemaakt.

21. Volgens een eerste hypothese is het de consument die bij wege van hoofdvordering een verzoek tot het bekomen van betalingsfaciliteiten indient.

Krachtens artikel 591, 21°, van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoerd bij artikel 114, § 3, van de wet van 12 juni 1991, is de vrederechter, ongeacht het bedrag van de vordering, bevoegd voor alle betwistingen inzake kredietovereenkomsten, zoals geregeld bij voornoemde wet ⁵⁸. Die

(57) Memorie van toelichting, o.c., supra, noot 40, p. 76.

(58) Ter beantwoording van de vraag of de betwisting betrekking heeft op een kredietovereenkomst geregeld bij de wet van 12 juni 1991, dient de rechter zich, in het stadium van het onderzoek van de bevoegdheid, te houden aan de vordering zoals die door de eiser in de gedinginleidende akte is omschreven. (Zie, in het algemeen, Cass., 8 september 1978, *Arr. Cass.*, 1978-79,26; Cass., 19 december 1985, *Arr. Cass.*, 1985-86,

bepaling bevestigt uitdrukkelijk de bevoegdheid van de vrederechter, door de wetgever aangewezen op grond o.m. dat hij de rechter is die het dichtst bij de bevolking staat ⁵⁹.

Noch uit de wet van 12 juni 1991, noch uit de parlementaire voorbereiding ervan, kan afgeleid worden dat die bevoegdheid een zgn. "exclusieve" bevoegdheid zou zijn. Zoals de andere in artikel 591 van het Gerechtelijk Wetboek genoemde bevoegdheden gaat het integendeel slechts om een zgn. "bijzondere" bevoegdheid ⁶⁰. Hieruit volgt dat, als een vordering tot het bekomen van betalingsfaciliteiten bij de rechtbank van eerste aanleg aanhangig wordt gemaakt, deze op grond van haar volheid van bevoegdheid (art. 568 Ger.W.) van de zaak kennis kan en moet nemen, tenzij indien de verweerder haar bevoegdheid betwist en de verwijzing naar de vrederechter vordert ⁶¹. De rechtbank van eerste aanleg kan daarentegen, bij gebreke van betwisting van haar bevoegdheid, niet ambtshalve een exceptie terzake opwerpen ⁶². Deze regel geldt zelfs bij verstek van de verweerder ⁶³.

Iets anders is het, indien de vordering ingesteld zou worden bij de rechtbank van koophandel of desgevallend bij de arbeidsrechtbank. Nu geen van deze rechtbanken zich op enige volheid van bevoegdheid kan beroepen, zou de exceptie van onbevoegdheid op elk ogenblik, en eventueel zelfs ambtshalve, opgeworpen kunnen worden.

22. Het is ook denkbaar dat de consument door de schuldeiser reeds gedagvaard werd tot nakoming van zijn verbintenis. De vraag is dan of die consument de betalingsfaciliteiten bij wege van tegenvordering kan vragen.

589 en, met concl. proc.-gen. KRINGS, E., *Pas.*, 1986, I, 511; *Cass.*, 19 februari 1987, met noot KRINGS, E., *Arr. Cass.*, 1986-87, 808; *Cass.*, 11 mei 1990, *Arr. Cass.*, 1989-90, 1169.)

- (59) Zie verklaring van de Vice-Eerste Minister en Minister van Economische Zaken, in verslag-Bartholomeeussen, *o.c.*, supra, noot 14, p. 22, nr. 3.
- (60) KEVERS, Y., "La nouvelle compétence du juge de paix en matière de crédit à la consommation", noot onder *Arr. rb. Verviers*, 24 januari 1992, *J.L.M.B.*, 1992, (314), p. 316, nr. 5.
- (61) Die exceptie moet, op straffe van onontvankelijkheid, vóór elke andere exceptie of verweer worden opgeworpen (art. 854 Ger.W.; *Cass.* 17 januari 1980, *Arr. Cass.*, 1979-80, 573).
- (62) Zie, in het algemeen, *Cass.*, 13 oktober 1978, *Arr. Cass.*, 1978-79, 180. Voor toepassing van deze beginselen i.v.m. de bevoegdheid van de vrederechter inzake kredietovereenkomsten, zie, o.m., *Arr.rb. Antwerpen*, 11 februari 1992, nrs. 1775 en 1784, onuitg.; *Arr.rb. Antwerpen*, 17 maart 1992, nrs. 1792 en 1793, onuitg.
- (63) *Contra*: *Arr.rb. Brussel*, 2 maart 1992, nrs. 22 en 23, onuitg.

In de meeste gevallen zal de hoofdvordering bij de vrederechter ingesteld zijn, nu zij de uitvoering van een kredietovereenkomst betreft, en artikel 591, 21°, van het Gerechtelijk Wetboek het geheel van de geschillen terzake aan de bevoegdheid van de vrederechter toevertrouwt. Uiteraard zal die vrederechter dan ook kennis kunnen nemen van de tegenvordering, welke immers eveneens tot zijn bevoegdheid behoort (art. 563, tweede lid, Ger.W.).

Het is echter niet uitgesloten dat de hoofdvordering, ook al houdt zij verband met een kredietovereenkomst, aanhangig gemaakt is bij een andere rechtbank en dat deze daarvoor ook bevoegd is. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn voor vorderingen die vóór de inwerkingtreding van het nieuwe artikel 591, 21°, van het Gerechtelijk Wetboek bij een andere, op dat ogenblik bevoegde, rechter aanhangig zijn gemaakt⁶⁴: ingevolge artikel 3 van het Gerechtelijk Wetboek zijn die vorderingen door de inwerkingtreding van artikel 591, 21°, niet onttrokken aan de bevoegdheid van de oorspronkelijk geadieerde rechter⁶⁵. Dit kan ook het geval zijn voor vorderingen die, zelfs na de inwerkingtreding van artikel 591, 21°, bij de rechtbank van eerste aanleg aanhangig gemaakt zijn, meer bepaald indien door de verweerder niet (tijdig) een exceptie van onbevoegdheid werd opgeworpen. In al die gevallen is de rechter bevoegd om van de tegenvordering tot het bekomen van betalingsfaciliteiten kennis te nemen: voor de rechtbank van eerste aanleg vloeit zulks voort uit haar algemene bevoegdheid inzake tegenvorderingen (art. 563, eerste lid, Ger.W.), voor de rechtbank van koophandel of desgevallend de arbeidsrechtbank uit hun bevoegdheid om kennis te nemen van tegenvorderingen die ontstaan zijn uit dezelfde overeenkomst als die welke aan de hoofdvordering ten grondslag ligt (art. 563, tweede lid, Ger.W.).

Wordt het verzoek tot het bekomen van betalingsfaciliteiten bij wege van tegenvordering ingesteld, dan is er uiteraard geen aanleiding om de bepalingen van de artikelen 1337 *bis*-1337 *octies* van het Gerechtelijk Wetboek te volgen, in zoverre deze betrekking hebben op de wijze waar-

(64) Ingevolge artikel 2 van het koninklijk besluit van 5 augustus 1991 betreffende de data van inwerkingtreding van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet (*B.S.*, 12 oktober 1991) zijn o.m. de artikelen 38 en 114 van de wet in werking getreden de dag waarop het genoemde besluit in werking getreden is, d.i. de 10de dag na de bekendmaking van dat besluit in het Belgisch Staatsblad. De genoemde wetsbepalingen zijn dus, tezamen met het besluit, op 22 oktober 1991 in werking getreden. (Zie *Arr.f.b. Verviers*, 24 januari 1992, met noot KEVERS, Y., *J.L.M.B.*, 1992, 313.)

(65) AMORES, C., "Incidences de la loi du 12 juin 1991 relative au crédit à la consommation en matière de compétence du tribunal de première instance", *Cab. Dr. Jud.*, 1992, nr. 7, (3), 4.

op de (hoofd)vordering wordt ingesteld ⁶⁶. Sommige van die bepalingen, i.h.b. die van de artikelen 1337 *septies* en 1337 *octies*, zijn echter vreemd aan de wijze van instellen van de vordering, en lijken dan ook voor toepassing op de tegenvordering in aanmerking te komen (zie *supra*, nr. 19, en *infra*, nr. 35).

23. Ten slotte kan het ook voorkomen dat de vordering van de schuldeiser tot het bekomen van de veroordeling van de consument en de vordering van de consument tot het bekomen van betalingsfaciliteiten allebei afzonderlijk, telkens bij wege van hoofdvordering, worden ingesteld.

Is de vordering van de kredietgever het éérsst aanhangig gemaakt, dan moet rekening gehouden worden met artikel 1337 *bis*, eerste lid, in fine, van het Gerechdelijk Wetboek. Volgens die bepaling kan een vordering tot het bekomen van betalingsfaciliteiten dan niet meer afzonderlijk aanhangig gemaakt worden. Die tweede vordering dient bijgevolg als onontvankelijk te worden afgewezen. De wetgever gaat er klaarblijkelijk van uit dat de consument de betalingsfaciliteiten in zulk geval bij wege van tegenvordering in het geding ten gronde moet vragen ⁶⁷.

Heeft de consument daarentegen zijn vordering éérsst ingesteld, en de kredietgever zich met zijn vordering tot betaling pas daarna tot de rechter gewend, dan rijst er een probleem van samenhang. Indien beide vorderingen bij dezelfde rechter -normaal dezelfde vrederechter- zijn ingesteld, dan kan deze de zaken ambtshalve samenvoegen (art. 856, tweede lid, Ger.W.) Indien beide vorderingen bij verschillende rechters zijn ingesteld, die allebei bevoegd zijn -hypothese welke denkbaar is indien één zaak bij de vrederechter, en de andere bij de rechtbank van eerste aanleg aanhangig gemaakt is-, dan dienen de voorrangsregels van artikel 565, 2° tot 5°, van het Gerechdelijk Wetboek te worden toegepast (art. 566, eerste lid, Ger.W.): in zulk geval zal de vrederechter de bij hem aanhangig gemaakte zaak eventueel moeten verwijzen naar de rechtbank van eerste aanleg (art. 565, 2°, Ger.W.). Tot verwijzing zal de rechter dan echter enkel kunnen beslissen, indien de verweerder zulks vóór elke exceptie of verweer vordert (art. 856, eerste lid, jo. art. 854 Ger.W.).

(66) Zie, i.v.m. het wetsontwerp-Maystadt, de memorie van toelichting en het advies van de Raad van State, afd. wetg., van 13 november 1986, *o.c.*, *supra*, noot 39, pp. 24 resp. 92.

(67) In de memorie van toelichting wordt gewezen op de verplichting om de regels inzake samenhang toe te passen (*o.c.*, *supra*, noot 40, p. 76). Die opmerking is echter niet op haar plaats, nu samenhang (vooral) een rol speelt t.a.v. twee hoofdvorderingen, terwijl de wet ten deze de mogelijkheid van een tweede (ontvankelijke) hoofdvordering precies uitsluit.

2. Territoriale bevoegdheid

24. Artikel 628, 8°, van het Gerechtelijk Wetboek, zoals vervangen bij artikel 114, § 4, van de wet van 12 juni 1991, bepaalt dat vorderingen betreffende een kredietovereenkomst geregeld bij de genoemde wet, vallen onder de bevoegdheid van de rechter van de woonplaats van de consument ⁶⁸.

In de memorie van toelichting wordt deze bepaling verantwoord door de bezorgdheid de consument te beschermen, meer bepaald in het licht van de in kredietovereenkomsten vaak voorkomende clausules die de bevoegdheid toekennen aan de rechtbank van de zetel van de onderneming van de kredietgever ⁶⁹.

De opname van de bevoegdheidsregel in artikel 628 heeft tot gevolg dat die bevoegdheidsregel van dwingend recht is, waarop de bepalingen van artikel 630 van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing zijn. Zulks impliceert dat een afwijkend bevoegdheidsbeding, daterend van vóór het ontstaan van het geschil, van rechtswege nietig is (art. 630, eerste lid); eenmaal het geschil ontstaan, kunnen de partijen echter overeenkomen, zelfs stilzwijgend, om van de regel van artikel 628, 8°, af te wijken. Een ander gevolg is dat, als de verweerder verstek laat gaan, hij wettelijk vermoed wordt de bevoegdheid van de geadieerde rechter te betwisten (art. 630, derde lid): is de zaak aanhangig gemaakt bij een andere rechter dan die welke bedoeld is in artikel 628, 8°, dan moet de rechter, naargelang van de houding van de eiser, de zaak verwijzen naar de arrondissementsrechtbank ofwel zelf over de bevoegdheid uitspraak doen (art. 639 Ger.W.).

C. RECHTSPLEGING

25. Artikel 114, § 5, van de wet van 12 juni 1991 voert in het Gerechtelijk Wetboek de artikelen 1337 *bis* t.m. 1337 *octies* in, welke de rechtspleging inzake de vordering tot het verkrijgen van betalingsfaciliteiten regelen.

(68) Ook bij de beoordeling van de territoriale bevoegdheid dient de rechter zich te houden aan de in de gedingleidende akte gegeven omschrijving van de vordering, om op grond van die omschrijving te oordelen of de vordering al dan niet een kredietovereenkomst betreft, welke geregeld wordt door de wet van 12 juni 1991 (Arr.rb. Antwerpen, 11 februari 1992, nr. 1775, onuitg.; Arr.rb. Antwerpen, 17 maart 1992, nrs. 1782 en 1783, onuitg.).

(69) Memorie van toelichting, o.c., supra, noot 40, p. 75.

Het algemeen kenmerk van deze regeling bestaat erin dat de consument de betalingsfaciliteiten kan vragen d.m.v. een relatief eenvoudige procedure. Aan de schuldenaar wordt aldus een reële mogelijkheid geboden om zelf het initiatief te nemen tot het bekomen van een spoedoplossing in geval van schuldoverlast ⁷⁰.

Hierna worden de verschillende aspecten van deze bijzondere procedure nader bekeken.

1. Voorafgaand verzoek aan de schuldeiser

26. Artikel 1337 *bis*, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat de vordering tot het verkrijgen van betalingsfaciliteiten slechts ingeleid kan worden "nadat de schuldeiser geweigerd heeft de betalingsfaciliteiten toe te staan aan de schuldenaar welke deze laatste aangevraagd heeft bij een ter post aangetekende brief met de vermelding van de redenen ervan." Artikel 1337 *bis*, derde lid, bepaalt verder dat het stilzwijgen van de schuldeiser na afloop van de termijn van één maand beschouwd wordt als een beslissing tot weigering.

De bedoeling van deze voorwaarde is het vermijden van een overbelasting van de rechtbanken. Miskenning van het vereiste brengt de onontvankelijkheid van de eis met zich ⁷¹.

Benadrukt moet worden dat de wetgever de toekenning van betalingsfaciliteiten, in geval van weigering door de schuldeiser, afhankelijk stelt van een rechterlijke beslissing. De wetgever heeft m.a.w. geen enkel automatisch gevolg willen hechten aan de weigering van de schuldenaar ⁷².

2. Het instellen van de vordering

27. Artikel 1337 *bis*, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat de vordering tot het verkrijgen van betalingsfaciliteiten "kan worden ingesteld... bij verzoekschrift, neergelegd ter griffie of bij ter post aangetekende brief aan de griffier" ⁷³.

(70) Memorie van toelichting, *o.c.*, supra, noot 40, p. 30.

(71) Memorie van toelichting bij het wetsontwerp-Maystadt, *o.c.*, supra, noot 39, p. 25.

(72) In het wetsontwerp-Herman werd een andere opvatting gehuldigd. Volgens het ontwerp was het voldoende dat de schuldenaar een verzoek tot het bekomen van betalingsfaciliteiten richtte tot de schuldeiser; reageerde de schuldeiser niet door binnen een bepaalde termijn bij de rechter verzet te doen, dan werden de betalingsfaciliteiten als verworven beschouwd. (Zie wetsontwerp-Herman (art. 46), *o.c.*, supra, noot 51.)

(73) In het wetsontwerp-Maystadt was bepaald dat het verzoekschrift "bij aangetekende brief aan de griffie gezonden (kan) worden" (art. 1337 *bis* Ger.W., in te voeren bij

Het woord "kan" wijst erop dat artikel 1337 *bis* geen afbreuk doet aan de regel van artikel 700 van het Gerechtelijk Wetboek, volgens welke de dagvaarding de regel en het verzoekschrift de uitzondering is. Het gebruik van het verzoekschrift is voor de consument dus geen verplichting, doch een loutere mogelijkheid ⁷⁴.

In zijn advies over het wetsontwerp-Maystadt, dat ook reeds in een verzoekschriftprocedure voorzag, onderzocht de Raad van State of het verantwoord was een bijzondere, van het gemeenrecht afwijkende, rechtspleging in te voeren. De Raad kwam tot een bevestigend antwoord op die vraag, ervan uitgaande dat de drempelvrees van de consument overwonnen moest worden, en dat het verzoekschrift, als eenvoudige en goedkope gedinginleidende akte, daartoe kon bijdragen. Bij gebreke van een algemene wettelijke regeling van de contradictoire procedure op verzoekschrift, bracht de optie ten gunste van het verzoekschrift met zich dat meteen op een relatief uitvoerige wijze in een bijzondere rechtspleging voorzien moest worden ⁷⁵.

Inmiddels is bij de Senaat een wetsontwerp tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek ingediend, dat er o.m. toe strekt in het wetboek een titel over het verzoekschrift op tegenspraak in te voegen ⁷⁶. Goedkeuring van dat wetsontwerp zou een aantal bijzondere rechtsplegingen, waaronder die i.v.m. het toestaan van betalingsfaciliteiten inzake consumentenkrediet, minstens gedeeltelijk overbodig maken.

28. De in het verzoekschrift op te nemen vermeldingen worden opgesomd in artikel 1337 *ter* van het Gerechtelijk Wetboek.

De in § 1 voorkomende vermeldingen (datum van de akte, identiteit van de partijen, voorwerp en middelen van de vordering, handtekening) behoeven op zich geen commentaar. Wel moet de aandacht gevestigd worden op artikel 1337 *ter*, § 1, 5°, waaruit blijkt dat het verzoekschrift ondertekend kan worden, niet enkel door een advocaat, maar ook door de verzoeker zelf. De wetgever heeft hier bewust niet het verplichte optreden van de advocaat willen invoeren, zoals hij dat omstreeks dezelfde tijd wel deed t.a.v. het verzoekschrift tot instelling van de vordering tot staking (art. 100 van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelsprak-

art. 45 van het ontwerp, o.c., supra, noot 39, p. 60). Het woord "gezonden" ontbrak klaarblijkelijk per vergissing in het ontwerp-Claes, en het is er niet meer opnieuw ingeraakt...

(74) Rdpl. R.v.St., afd. wetg., advies van 13 november 1986, o.c., supra, noot 37, pp. 92-93.

(75) O.c., 90-91.

(76) Wetsontwerp tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek (art. 32), *Parl. St.*, Senaat, 1990-91, nr. 1198-1.

tijken en de voorlichting en bescherming van de consument) 77. De optie in de wet op het consumentenkrediet is, vanuit procedureel oogpunt, ten volle verantwoord. Het verplichte optreden van de advocaat bij een verzoekschriftprocedure heeft immers essentieel tot doel, "dankzij de deontologische regelen waaraan de leden van de balie onderworpen zijn, de belangen van derden bij een rechtspleging op eenzijdig verzoekschrift te waarborgen" 78. Waar het verzoekschrift, zoals in het in artikel 1337 *ter* bedoelde geval, een rechtspleging op tegenspraak inleidt, bestaat er echter geen behoefte aan de bescherming van de belangen van afwezige derden.

Artikel 1337 *ter*, § 2, bepaalt dat het verzoekschrift de vermelding moet bevatten "dat geen vordering betreffende de overeenkomst waarop de gevraagde betalingsfaciliteiten betrekking hebben, aanhangig werd gemaakt bij de rechter ten gronde." Deze bepaling beoogt vanzelfsprekend het toezicht te vergemakkelijken op het vereiste vervat in artikel 1337 *bis*, eerste lid, in fine (zie *supra*, nr. 23). Daar de vermelding niet op straffe van nietigheid is voorgeschreven, brengt het loutere verzuim daarvan geen gevolgen voor de regelmatigheid van het verzoekschrift met zich (art. 860 Ger.W.).

29. Artikel 1337 *quater* van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat de verzoeker een afschrift van het kredietcontract als bijlage bij het verzoekschrift dient te voegen 79. Volgens die bepaling brengt het verzuim van die formaliteit de "niet-ontvankelijkheid van het verzoekschrift" mee. Afgezien van het feit dat de niet-ontvankelijkheid van het verzoek (en niet van het verzoekschrift) bedoeld wordt, moet vastgesteld worden dat die sanctie wel erg zwaar is.

De sanctie blijkt een overblijfsel te zijn van de in het wetsontwerp-Maystadt in artikel 1337 *quater* voorkomende bepaling. Volgens die bepaling moest de verzoeker, op straffe van niet-ontvankelijkheid, een attest van woonplaats van de verweerder of, indien het om een rechtspersoon ging, een uittreksel uit het handelsregister neerleggen. De bedoelde stukken moesten toelaten aan de griffie zekerheid te verschaffen over het adres van de verweerder 80. Het wetsontwerp-Claes liet de verplichte neerlegging van een attest van woonplaats weg, wellicht omdat hierin een

(77) Rdpl. verslag-Bartholomeeussen, *o.c.*, *supra*, noot 14, p. 69.

(78) Cass., 29 oktober 1976, *Arr. Cass.*, 1977, 253 (i.v.m. het in art. 1026, 5°, Ger.W. gestelde vereiste).

(79) Eén exemplaar van dat verzoekschrift is voldoende. Artikel 1337 *ter*, § 3, dat een bepaald aantal exemplaren voorschrijft, is enkel op het verzoekschrift zelf van toepassing.

(80) Memorie van toelichting bij het ontwerp-Maystadt, *o.c.*, *supra*, noot 39, p. 25. Zie ook R.v.St., afd. wetg., advies van 13 november 1986, *o.c.*, noot 37, p. 92.

voor de consument onvriendelijke verplichting werd gezien ⁸¹, en verving het door de verplichte neerlegging van een exemplaar van de kredietovereenkomst; volgens de memorie van toelichting zou het adres van de verwerende kredietonderneming voldoende uit die overeenkomst blijken ⁸². De sanctie van het wetsontwerp-Maystadt werd echter behouden.

Hoewel de kredietovereenkomst in de meeste gevallen zal toelaten de actuele woonplaats van de verweerder te bepalen, zal dit toch niet steeds zo zijn. Het komt dan ook eerder eigenaardig over dat de wetgever uiteindelijk voor de neerlegging van dat stuk geopteerd heeft, en niet voor een stuk dat, vanuit het oogpunt van de bescherming van het recht van verdediging van de verweerder, meer zekerheid zou kunnen bieden.

3. *Behandeling van de vordering*

30. Artikel 1337 *quinquies*, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat de griffier de partijen bij gerechtsbrief oproept om te verschijnen op de door de rechter bepaalde terechtzitting.

Artikel 1337 *quinquies*, tweede lid, bepaalt verder dat "een afschrift van het verzoekschrift en van de stukken ter staving" bij de oproeping van de verweerder(s) wordt gevoegd. Om een vlotte toepassing van die bepaling mogelijk te maken, legt artikel 1337 *ter*, § 3, aan de verzoeker de verplichting op om zoveel exemplaren "van het verzoekschrift" neer te leggen als er partijen in het geding zijn. Een en ander brengt mee dat de verweerder(s) in de praktijk slechts een afschrift van het verzoekschrift zal (zullen) krijgen, niet van enig ander stuk: er bestaat immers voor de verzoeker geen verplichting om de stukken tot staving van zijn vordering bij de gedinginleidende akte te voegen, hetgeen trouwens hoogst ongebruikelijk zou zijn; bovendien kan de kredietovereenkomst, die weliswaar samen met het verzoekschrift neergelegd moet worden, moeilijk beschouwd worden als een stuk "ter staving" van de vordering.

31. De wet voorziet niet in bijzondere regels m.b.t. het verloop van de verdere procedure.

Terzake zijn dan ook de gemeenrechtelijke procedureregels van toepassing: de zaak kan op de in artikel 1337 *quinquies* bedoelde inleidingszitting behandeld worden, als zij slechts korte debatten vergt; is dit niet

(81) Zie R.v.St., afd. wetg., advies van 7 december 1989, o.c., supra, noot 41, p. 222 (opmerking i.v.m. art. 1337 *quater*, § 2, van het voorontwerp). Vgl. het terzake positievere advies van 13 november 1986, geciteerd in de vorige noot, 92.

(82) Memorie van toelichting, o.c., supra, noot 40, p. 76.

het geval, dan dienen de partijen conclusies te nemen, en dient de zaak op een latere zitting behandeld te worden.

4. *Rechtsmiddelen*

32. De wet bevat geen bijzondere bepalingen i.v.m. de mogelijkheid om de rechtsmiddelen verzet of hoger beroep aan te wenden. De vraag rijst dan ook of hier rekening gehouden moet worden met artikel 1336 van het Gerechtelijk Wetboek, volgens welk "tegen de beslissing waarbij een aanvraag om uitstel van betaling wordt afgewezen,... de schuldenaar geen verzet (kan) doen", en het hoger beroep ingesteld moet worden volgens de zgn. versnelde procedure, met toepassing van artikel 1063 van het wetboek.

Dit lijkt niet het geval te zijn.

In zoverre artikel 1336 de mogelijkheid van verzet uitsluit, is het bedoeld om misbruiken van de zijde van de schuldenaar te vermijden⁸³. Daarbij mag niet vergeten worden dat die schuldenaar, in de in de artikelen 1333 e.v. bedoelde gevallen, meestal de verweerder in het geding ten gronde is (zie supra, nr. 8). Dilatoire manoeuvres zijn echter minder te verwachten van een schuldenaar die, in de in de artikelen 1337 *bis* e.v. bedoelde gevallen, in beginsel als eiser op hoofdvordering optreedt. Er is dan ook geen reden om in die laatste gevallen af te wijken van het gemeenrecht, dat verzet openstelt (art. 1047 Ger.W.). Dit klemt des te meer, nu uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 12 juni 1991 geen enkel argument ten gunste van zulke afwijking afgeleid kan worden.

In zoverre artikel 1336 in het hoger beroep op een vaste datum voorziet, vormt het een herhaling van wat reeds in algemene bewoordingen wordt voorgeschreven bij artikel 1063, 3°; die laatste bepaling geldt ook voor de vonnissen in verband met betalingsfaciliteiten inzake consumentenkrediet⁸⁴.

33. Artikel 1337 *quinquies*, derde lid, bepaalt uitdrukkelijk dat, als de kredietgever niet een van de opgeroepen partijen is, hij dan derdenverzet kan doen. Deze bepaling is een gevolg van een amendement dat

(83) Verslag-Kluyskens, o.c., supra, noot 23, p. 6.

(84) Artikel 1336 bepaalt nog dat de appelrechter uitspraak moet doen binnen twee maanden, en wijkt aldus af van artikel 1066 dat in een uitspraak binnen drie maanden voorziet. Het lijkt nutteloos in te gaan op de vraag welke van beide bepalingen toegepast moet worden in verband met betalingsfaciliteiten inzake consumentenkrediet, nu de concrete betekenis van beide bepalingen, hoe dan ook, gering of zelfs onbestaande is.

door de Senaatscommissie werd aangenomen. De Minister van Economische Zaken betwijfelde het nut van het amendement, enerzijds omdat hij niet goed inzag hoe de kredietgever, zijnde de enige schuldeiser van de consument, buiten het geding zou kunnen blijven, anderzijds omdat het amendement niet méér inhield dan de bevestiging van het bestaan van een reeds door het gemeenrecht erkend rechtsmiddel. Niettegenstaande die pertinente opmerkingen werd het amendement, waartegen de Minister zich weliswaar niet formeel verzet had, eenparig goedgekeurd...⁸⁵

D. MEDEDELING VAN HET VONNIS OF HET ARREST AAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIË

34. Artikel 1337 *octies* bevat de volgende bepaling: "De griffier van de rechtbank zendt een voor eensluidend verklaard afschrift van ieder vonnis en in kracht van gewijsde gegaan arrest waarbij de betalingsfaciliteiten werden toegestaan of geweigerd, aan de Nationale Bank van België."

De bedoeling van die bepaling bestaat erin de centrale gegevensbank van wanbetalingen, beheerd door de Nationale Bank (art. 71 van de wet van 12 juni 1991), nuttige inlichtingen te bezorgen, welke dan aan iedere nieuwe kredietgever medegedeeld kunnen worden⁸⁶. Door de slordigheid waarvan de tekst blijk geeft, doet de concrete toepassing ervan echter aanzienlijke interpretatieproblemen rijzen.

35. In de eerste plaats is het de vraag op welke griffier de bij artikel 1337 *octies* opgelegde verplichting rust. Hoewel die bepaling melding maakt van "vonnissen" (van de vrederechter en de rechtbank van eerste aanleg?) en "arresten" (van het hof van beroep?), wordt enkel de griffier "van de rechtbank" genoemd. Het advies van de Raad van State, waarin een tekstvoorstel is geformuleerd waarin deze woorden van artikel 1337 *octies* voor het eerst voorkomen, verstrekt hierbij geen enkele toelichting⁸⁷.

Ter beantwoording van de gestelde vraag dient ervan uitgegaan te worden dat het best mogelijk, hoewel uitzonderlijk, is dat een vordering tot het bekomen van betalingsfaciliteiten in hoger beroep aanleiding kan geven tot een "arrest" van het hoger beroep⁸⁸, en de vermelding van een "arrest" in artikel 1337 *octies* derhalve niet (noodzakelijk) op een ver-

(85) Verslag-De Cooman en de Wasseige, *o.c.*, supra, noot 1, pp. 227-228.

(86) Memorie van toelichting, *o.c.*, supra, noot 40, p. 76.

(87) R.v.St., afd. wetg., advies van 7 december 1989, *o.c.*, supra, noot 41, p. 222.

(88) Zie supra, nrs. 21-23, waar gewezen werd op de mogelijkheid dat de vordering in eerste aanleg door de rechtbank van eerste aanleg beoordeeld wordt.

gissing berust ⁸⁹. Daaruit volgt dan de conclusie dat met de woorden "de rechtbank" naar alle waarschijnlijkheid een generieke term bedoeld is, zodat m.a.w. de griffier van elke rechterlijke instantie (vredegerecht, rechtbank sensu stricto of hof) onder toepassing van artikel 1337 *octies* kan vallen.

Hierbij moet opgemerkt worden dat die conclusie tot gevolg heeft dat aan artikel 1337 *octies* een draagwijdte toekomt welke het kader van de bijzondere procedure tot het bekomen van betalingsfaciliteiten (bij wege van hoofdvordering) te buiten gaat.

36. Nog moeilijker is de vraag op welk soort vonnissen en arresten de verplichting tot toezending aan de Nationale Bank betrekking heeft. Volgens een letterlijke lezing van de Nederlandse versie van artikel 1337 *octies* zou het gaan om alle vonnissen, ongeacht of zij in kracht van gewijsde gegaan zijn of niet, en om arresten, voor zover die in kracht van gewijsde gegaan zijn. Zulke interpretatie heeft tot gevolg dat de voorwaarde i.v.m. het in kracht van gewijsde gaan praktisch elk nut zou verliezen, aangezien een arrest, althans indien het op tegenspraak gewezen is, vanaf zijn uitspraak kracht van gewijsde heeft (art. 28 Ger.W.). Zulke interpretatie komt bovendien niet overeen met de Franse versie van artikel 1337 *octies* ("tout jugement et arrêt coulés en force de chose jugée"), die inhoudt dat zowel vonnissen als arresten in kracht van gewijsde gegaan moeten zijn. De op de Franse versie gesteunde interpretatie leidt dan weer tot de vaststelling dat die bepaling in veel gevallen onuitvoerbaar zou zijn, aangezien de griffier van het in eerste aanleg uitspraak doende gerecht, bij gebreke van kennis van het ogenblik van betekening van het vonnis, niet kan weten of het vonnis in kracht van gewijsde gegaan is ⁹⁰.

Nu geen van de op de letter van de wet steunende interpretaties tot een bevredigend resultaat leidt, lijkt het aangewezen naar andere interpretatiemiddelen terug te grijpen. Daarbij dient aandacht besteed te worden aan de besprekingen in de Senaatscommissie, waar door de regering een amendement werd ingediend, dat artikel 1337 *octies* in zijn huidige vorm is geworden. Opvallend is dat vóór de indiening van het regeringsamendement een lid (dat zelf twee amendementen indiende) erop aangedrongen had dat de centrale gegevensbank reeds vanaf de enkele indiening van een verzoek tot het verkrijgen van betalingsfaciliteiten ingelicht zou worden, terwijl de regering het had willen houden bij de kennisgeving van "definitieve" vonnissen ⁹¹. Dat de regering uiteindelijk, "na een uitvoerige gedachtenwisseling", een amendement indiende, dat

(89) Vgl., anders, AMORES, C., o.c., supra, noot 64, pp. 5-6.

(90) Rdpl. AMORES, C., o.c., supra, noot 64, p. 6.

(91) Verslag-De Cooman en de Wasseige, o.c., supra, noot 1, pp. 229-230.

daarna eenparig goedgekeurd zou worden, wijst erop dat zij zich noodzaak zag een compromisvoorstel te formuleren. Dat compromis blijkt ook uit de toelichting bij het amendement : het beginsel dat alleen vonnissen medegedeeld moesten worden, bleef behouden, maar de mededelingsplicht zou uitgebreid worden tot "alle vonnissen die werden gewezen, zelfs van die waartegen beroep werd ingesteld" ⁹².

Hoewel die bedoeling geenszins vertaald werd in de tekst zelf van het amendement, lijkt zij, precies wegens de onderlinge tegenstrijdigheden binnen die tekst, maatgevend te moeten zijn. De conclusie is dan ook dat de in artikel 1337 *octies* bedoelde verplichting slaat op alle vonnissen en arresten i.v.m. een verzoek tot het bekomen van betalingsfaciliteiten, ongeacht of zij al dan niet in kracht van gewijsde zijn gegaan ⁹³. Dat die interpretatie uiteindelijk tot hetzelfde resultaat leidt als de hiervoor besproken letterlijke lezing van de Nederlandse versie van artikel 1337 *octies*, is een puur toeval.

IV. CONCLUSIE

36. De wet van 12 juni 1991 vormt een belangrijke stap in de regeling van het probleem van de schuldenoverlast van de consument. Zij doet aan de consument, geconfronteerd met financiële moeilijkheden, een middel ter hand om op een eenvoudige en (relatief) goedkope wijze van de rechter betalingsfaciliteiten te bekomen.

Vanuit procesrechtelijk oogpunt is op de bijzondere procedure, door de wet ingevoerd, weinig aan te merken. Het valt echter te betreuren dat een aantal bepalingen vanuit legistiek oogpunt opvallende tekortkomingen vertonen.

37. Het weze echter herhaald dat de wet nog maar een eerste stap is.

In de eerste plaats ontsnapt een belangrijke kredietovereenkomst, de hypothecaire lening, (voorlopig) aan de ten voordele van de consument opgezette beschermingsmechanismen. Het is wenselijk dat een nieuwe wet op het hypothecair krediet deze leemte ten spoedigste zou opvullen.

Daarnaast zijn nog fundamenteler maatregelen vereist.

(92) *O. c.*, 229.

(93) Rekening houdend met de gevonden interpretaties, zou de tekst van artikel 1337 *octies* in feite als volgt gelezen kunnen worden : "De griffier zendt een voor eensluidend verklaard afschrift van ieder vonnis of arrest waarbij betalingsfaciliteiten worden toegestaan of geweigerd, aan de Nationale Bank van België."

De door de wet van 12 juni 1991 aan de vrederechter toebedeelde rol beperkt zich tot het regelen van wat meestal slechts een fragment van het financiële probleem van de consument is, met name diens verhouding tot één schuldeiser. Die fragmentarische regeling dient een verruiming te krijgen: een globale benadering van de schuldenoverlast vergt het betrekken van alle schuldeisers bij het zoeken naar een oplossing.

Daarmee is meteen gezegd dat het bij de volgende stap, na de vrederechter, de beurt aan de beslagrechter zal zijn om met een belangrijke sociale rol belast te worden ⁹⁴.

(94) Rdpl. verslag-Bartholomeeussen, *o.c.*, supra, noot 14, p. 22, nr. 3.